

5.4 Muslimové

Obsah

439	CÍLE
440	<i>CO VÍME O ISLÁMU?</i>
443	<i>ISLÁM POD DROBNOHLEDEM</i>
445	VZNIK ISLÁMU
447	PILÍŘE ISLÁMU
449	KORÁN
450	ŽENY V ISLÁMSKÉ SPOLEČNOSTI
452	CO MAJÍ ZÁPADNÍ TRADICE A ISLÁM SPOLEČNÉHO?
454	<i>UNIVERZÁLNÍ HODNOTY</i>
456	STŘET CIVILIZACÍ?
458	<i>MUSLIMOVÉ – UPRCHLÍCI V ČR</i>
464	MUSLIMOVÉ V ČESKÉ REPUBLICCE
466	LITERATURA K TÉMATU
466	INTERNETOVÉ ODKAZY

Cíle

---

studenti

- dokážou popsat základní znaky islámského náboženství
- znají společné rysy i odlišnosti křesťanství, judaismu a islámu
- umějí rozlišit fakta o islámu a předsudky vůči němu
- jsou schopni identifikovat příčiny mezinárodního terorismu a odlišit ho od náboženství
- mají představu o životě muslimů v ČR

Co víme o islámu?

Cíle

studenti

- uvědomují si úroveň svých znalostí o islámu
- jsou motivováni prohloubit svůj vhled do problematiky islámu
- znají základní údaje o islámu
- jsou schopni revidovat své nepřesné a stereotypní vědomosti

Velikost skupiny

libovolná

Čas

30–40 minut

Pomůcky

- kopie dotazníku Co víme o islámu? pro každého studenta
- tabule, křída

Popis / postup

1. Rozdejte studentům dotazník Co víme o islámu? a požádejte je o jeho vyplnění.
2. Vyzvěte studenty, aby postupně říkali své odpovědi na první otázku, a jejich odpovědi zapisujte na tabuli. Pak se společně pokuste odpovědět na otázku, jaká je ve třídě, v české společnosti nebo v Evropě obecná představa o islámu a muslimech?
3. Společně opravte výsledky dotazníku otázku po otázce – použijte Správné odpovědi. Nejdříve se ptejte studentů, jak odpovídali a proč? Konfrontujte je se správnými odpověďmi, které si studenti do svých dotazníků zaznamenají, pokud neodpověděli správně.

Hodnocení / reflexe

Během reflexe byste společně se studenty měli shrnout, jaká byla obecná znalost islámu před vyplněním dotazníku. Možné otázky k diskusi:

- *Připadal vám dotazník složitý? Proč? Kolik otázek z dotazníku jste měli správně? Měl někdo dotazník zcela bez chyby? Považujete se za dobře informované o islámu?*
- *Které informace vás nejvíce překvapily? Lišily se vaše představy o islámu od jeho skutečné podoby? Pokud ano, čím je to dáno?*

Co víme o islámu?

- *Odkud jste se dozvěděli o islámu? Mohou být informace o něm zkreslené? Z jakých důvodů?*
- *Které informace vám připadaly nejzajímavější? Které nejpodstatnější? Co byste se chtěli o islámu chtěli dozvědět, aby se vaše znalosti prohloubily?*

Správné odpovědi

2. Od Maroka přes severní státy Afriky, Blízký východ, Arabský poloostrov až k Indii, Číně a tichomořským ostrovům. Pouze 18% světové populace muslimů žije v arabských zemích, 20% v subsaharské Africe, zbytek je rozptýlen po celém světě. Mezi islámské státy patří především: Afghánistán, Alžírsko, Ázerbajdžán, Egypt, Írán, Palestina (Izrael), Libye, Pákistán, Saudská Arábie a Súdán.
3. Svatá kniha islámu, podle muslimů zapsané zjevení Boží, které sdělil archanděl Gabriel prorokovi Muhammadovi
4. c). Islám je po křesťanství druhým největším světovým náboženstvím.
5. c). Vznik islámu se běžně datuje odchodem posledního proroka Muhammada a stoupenců jeho učení do emigrace z Mekky do Mediny roku 622 n. l. Toto datum je počátkem islámského letopočtu. Podle islámského pojetí však není tato doba dobou vzniku islámu, ale pouze dobou vystoupení posledního z proroků. Islám podle muslimů existoval už od dob Abrahama, a jeho počátek je tedy totožný se vznikem judaismu – a).
6. b) – jediná správná odpověď. Jediným Bohem je Alláh (totožný se starozákonním Hospodinem i křesťanským Bohem – nikoli však trojjediným). Islámská tradice příliš nepoužívá ani kategorii spasitele (v žádném případě v souvislosti s Muhammadem), přestože muslimové věří v příchod Posledního Soudu.
7. d)
8. správná odpověď jsou pouze d) a f). Rozvod je v islámu možný. Manželské soužití je založeno na principech partnerské rovnosti a vzájemné úcty, oba manželé mají vůči sobě srovnatelné povinnosti. Nelze zaměňovat islámské zásady s předislámskými zvykovými právy v některých arabských zemích!
9. a), c), e), f). Muslimové mají zakázáno užívání toxických látek včetně alkoholu (káva a nikotin se běžně toleruje), protože jsou proti přirozenosti člověka, zotročují ho, podobně jako hazardní hry. Pro muslimy je nepřijatelné jíst maso uhynulých zvířat a ptáků, maso vepřů, v ostatní stravě by měl být muslim uměřený. Válka a agresivní šíření víry není cílem islámu. Bůh toleruje pouze obranné války. V praxi to ovšem podobně jako u křesťanství vypadalo jinak.
10. a), b), d) Zbožný muslim se pětkrát denně modlí, jednou za život má podniknout pouť do Mekky. Jeho povinností je také šíření islámu jako jediného pravého náboženství, ovšem zabíjení jinověrců není nikde přikázáno (tak si šíření islámu vykládají fundamentalisté). Krutý zvyk zabíjení cizoložnic je v některých arabských zemích praktikován, ale jeho původ není islámský – má kořeny v tradičních patriarchálních společnostech, nikoli v islámu samotném. Muslim se postí nikoli jeden měsíc v životě, ale každoročně během měsíce ramadánu (zhruba se kryje s koncem křesťanského roku), a to pouze od východu do západu slunce.
11. Všechna podstatná jména pocházejí z arabštiny, jazyka, kterým je mj. psán Korán.

Co víme o islámu?

Dotazník Co víme o islámu?

1. Co se vám vybaví při vyslovení slova islám nebo muslim?

.....

2. V jakých zemích převládá islámské náboženství?

Vyjmenujte:.....

3. Co je Korán?

.....

4. Kolik je na světě islámských věřících?

- a) 10 milionů
- b) 350 milionů
- c) 1 miliarda
- d) 2,5 miliardy

- d) zachovávat věrnost manželovi
- e) na slovo poslouchat manžela
- f) nechovat se vyzývavě a přiměřeně se oblékat

5. Kdy vznikl islám?

- a) současně s židovstvím
- b) současně s křesťanstvím
- c) v 7. století n. l.
- d) v 17. století

9. Co islámské náboženství zakazuje

- a) pít alkohol
- b) mnohoženství (mít více než jednu manželku)
- c) vést války kromě obranných
- d) mluvit s jinověrci
- e) jíst vepřové
- f) hrát hazardní hry

6. Kdo byl Muhammad?

- a) mocný šejk
- b) muslimský prorok
- c) islámský bůh
- d) spasitel muslimů

10. Co přikazuje islámské náboženství?

- a) modlit se pětkrát denně
- b) podniknout jednou za život zbožnou pouť do Mekky
- c) zabít jinověrce
- d) zvěstovat islám
- e) postit se jednou za život po 1 měsíc
- f) zabít nevěrné manželky

7. Kdy žil Muhammad?

- a) v 17. století
- b) 1. století n. l.
- c) v 7. století př. n. l.
- d) v 7. st. n. l.

8. Co přikazuje Korán muslimským ženám?

- a) nehovořit s cizími muži
- b) zahalovat si celé tělo kromě rukou
- c) nerozvádět se

11. Poznáte, z jakého jazyka pocházejí všechna podstatná jména této věty:

Admirál poslal kabelem šifru do arzenálu, že monzun způsobil havárii.

.....

Islám pod drobnohledem

Cíle

studenti

- znají důležitá fakta o islámu
- jsou schopni zpracovat odborný text
- prohlubují dovednosti spolupráce

Velikost skupiny

minimálně 8 studentů

Čas

40–50 minut

Pomůcky

- okopírovaná témata z informací pro učitele (ze stran 445 až 453)
- archy balícího papíru, fixy

Popis / postup

1. Rozdělte studenty do 4 pracovních skupin. Každá skupina dostane zadáno jedno z následujících témat:
  - **Vznik islámu**
  - **Pilíře islámu**
  - **Ženy v islámské společnosti**
  - **Korán**
  - **Co mají křesťanství a islám společného?**
2. Požádejte studenty, aby se ve skupinách nad tématem zamysleli a pokusili se shromáždit co nejvíce údajů, které již o tématu vědí. Pokud předpokládáte, že znalosti jsou minimální, zkráťte úměrně dobu této činnosti.
3. Vyzvěte skupiny, aby ostatním sdělily, co již o tématu vědí. V této fázi není vhodné připustit diskusi nad tématy, smyslem je pouze evokace dřívějších znalostí.
4. Rozdejte do skupin kopie jednotlivých témat z informací pro učitele a vyzvěte studenty, aby připravili přehledný, maximálně pětiminutový výklad na dané téma pro ostatní. Je vhodné, aby studenti použili archy papíru jako „tabuli“ ke zvýraznění těch údajů, které považují za nejdůležitější.
5. Skupiny postupně prezentují celé třídě, co nového zjistily o příslušném tématu.

Islám pod drobnohledem

Hodnocení / reflexe

Skupiny si navzájem okomentují své výstupy, začněte nejprve stránkou formální (*Který výstup vám připadal nejpřehlednější / nejsugestivnější / nejkultivovanější? Proč?*), teprve pak se ptejte na obsahovou stránku. Vhodné je přimět studenty, aby společně označili informace, které pro ně byly nové, překvapivé, zajímavé. Diskusi můžete motivovat pomocí obdobných otázek, jako v předchozí aktivitě „Co víte o islámu?“.

Tato aktivita je založena na projektové metodě a vyžaduje, aby byl žákům poskytnut prostor pro diskusi a prezentaci. Učitel by měl stále činnost žáků monitorovat a vést je k maximální spolupráci. Vyučujícími se v konečné fázi prezentace stávají sami žáci, ostatní žáci si mohou vědomosti či poznámky zaznamenat do sešitů.

Variace

Před realizací této aktivity je možné vyzvat studenty, aby k daným tématům sami shromáždili co nejvíce materiálů. Jejich práce potom vychází nejen z předložených kopií, ale také z vlastních zdrojů. Jako vodítko při hledání může posloužit doporučená literatura na konci této kapitoly.

Vznik islámu

Muslimové věří, že když Muhammad (narozen roku 570 v Mekce) dovršil svých 40 let, dostalo se mu poprvé Božího zjevení prostřednictvím archanděla Gabriela. Tato zjevení, která pokračovala dalších 23 let, jsou známá v písemné podobě jako Korán. Muslimové věří, že Muhammad byl poslední prorok, jenž ucelil poznání Božích zákonů předávaných předchozími proroky, mimo jiné Ježíšem, který byl velmi zohledňován, avšak jako prorok, ne jako Bůh.

Za první manželku si Muhammad vzal velice emancipovanou a bohatou obchodnici, která na něj měla velký vliv. Muhammad se později oženil ještě několikrát, jeho polygamní rodina však v té době nikoho nepohoršovala, naopak byla chválená jako důkaz jeho mužnosti, schopností a postavení. Rozhodně není možné využít argument, že Muhammad nebyl dostatečně asketický či svatý k tomu, aby mohl být prorokem jako Ježíš. Nejen že slovo asketický nemělo v tehdejší prostředí žádný význam, ale nezapomeňme, že někteří proroci ze Starého Zákona také žili v polygamii.

Muhammad se na svých cestách po Arábii a Sýrii seznámil s učením křesťanů a Židů, svaté knihy však nikdy nečetl, protože byl negramotný. Patrné analogie mezi Biblií a Koránem jsou připisovány jeho prorockým schopnostem. Počátky jeho zjevení datuje islamistika do roku 610. Ve svých veřejných vystoupeních (od roku) 613 narážel nejprve na posměch a lhostejnost obyvatel Mekky, později čím dál více na otevřený odpor a byl nazýván bláznem (což nám může připomínat nepřijetí Ježíše Krista v Jeruzalémě). Muhammadovi stoupenci byli krutě pronásledováni, a proto v roce 622 celá komunita emigrovala do města Mediny, kde vytvořila nové politické společenství založené na ideové islámské soudržnosti – islámskou obec (ummu). Tato událost – „hidžra“ – je počátkem islámského letopočtu. V této době se vyznačil islám oproti židovství a křesťanství (oběma se podle něj dostalo jenom části zjevení a obě náboženství se dopustila jistých falzifikací) a rozvinul pojetí návaznosti pravé víry na Abrahama. Až v roce 624 povolil Muhammad svým následovníkům vést válku, a to jen za znovunabytí svých majetků v Mekce (jeden z mnoha významů slova džihád). Sám se snažil o mírové řešení a Mekka se nakonec podrobila pod podmínkou milosti pro všechny, kdo složí zbraně. Muhammad učinil svatyni Kaabu v Mekce hlavním místem uctívání Boha, a nahradil tak dosavadní poutní místo a modlitební směr – Jeruzalém.

Brzy po jeho smrti ve věku 63 let zatoužili jeho následovníci zachytit písemně nejen Prorokova zjevení a ponaučení, ale i jeho osobní příklad, a tak byly jednotlivé súry (oddíly) do té doby zachycené na různých materiálech (kosti, kůže) sepsány do jedné knihy –

Vznik islámu

Koránu. Po smrti Muhammada přijal titul „nástupce Posla Božího“ – chalífy, jeho přítel a tchán. Toto nástupnictví uznává velká část muslimů jako součást tradice sunny. V protikladu stojí ší'a, odštěpená větev, vzniklá z politického seskupení, které se hned po Muhammadově smrti domáhalo nejvyššího úřadu v osobě Muhammadova zetě. Rozkol mezi sunnity a ší'ity lze s jistým zjednodušením přirovnat k západní tradici křesťanství a pravoslaví.

Posvátným místem islámu a středem světa je svatyně Kaaba v Mekce, která je považována za zemský obraz dokonalé svatyně v nebi. Stavěl ji údajně již Adam a ve stavbě pokračoval starozákonní Abraham. Jejím centrum tvoří černý kámen pravděpodobně meteorického původu. Arabové před Muhammadovým vystoupením v Kaabě uctívali svá božstva. Muhammad svatyni očistil od „model“ a učinil ji nejposvátnějším místem islámu. Muslimové celkého světa se při modlitbě obracejí jejím směrem.

Pilíře islámu

Slovo islám pochází z arabského kořene *slm*, který mimo jiné znamená mír, poslušnost, čistotu. Pouze podřízeností vůli Boží a zachováním Božích zákonů může člověk dosáhnout opravdového míru a těšit se z trvalé čistoty. Zcela nepřijatelné je nazývat islám „mohamedánstvím“ a jeho vyznavače „mohamedány“, protože by to mohlo vést k domněnce, že Muhammad je objektem uctívání. Muslimové prokazují Muhammadovi úctu jako poslednímu z proroků, ale posvátný je pro ně pouze jediný Bůh. Podřízenost Boží vůli společně s poslušností neznamenaají rozhodně ztrátu individuální svobody, ba naopak, často skloňované slovo *džihád* znamená pro muslimy „vykonávat úsilí“. Nejtěžší džihád je podle muslimů v boji se sebou samým, proti svým chřtíčům, hřtíchu a zlu. Dále toto slovo zahrnuje i píli v práci, učení, v péči o rodiče, rodinu a jako poslední význam je mu přisouzena i sebeobrana – boj při napadení.

Život muslima tvoří **pět pilířů víry**:

1. Víra v jedinečnost Boha a jeho proroka Muhammada

Islám vnímá Boha jako nejmilosrdnějšího, nejvládnějšího, nejvíce milujícího stvořitele, pozorného k potřebám člověka. „Není bohů kromě jediného Boha a Muhammad je jeho prorok.“ Toto prohlášení víry se nazývá *šaháda*. Trojím vážně míněným pronesením tohoto prohlášení ve společnosti alespoň dvou muslimských svědků se člověk stává muslimem. Ve větě jsou shrnuty nejpodstatnější body islámu: Jedinečnost Boha, kterému je možné se přiblížit následováním Muhammadova učení.

2. Každodenní vykonávání modliteb

Salát je název povinných modliteb, které muslimové vykonávají pětkrát denně a jsou jejich přímým spojením s Bohem. V islámu neexistuje žádná hierarchická instituce, a proto nemají kněze. Modlitby vede určený člověk, který zná dobře Korán. Modlitby se konají po ranním úsvitu, v poledne, odpoledne, po západu slunce a po setmění. Všechny modlitby obsahují verše z Koránu, které se předřikávají v arabštině. I když je účinnější hromadná modlitba v mešitě, mohou se muslimové modlit kdekoli (na poli, kanceláři či v letadle). Modlitba se skládá z výzvy k modlitbě a libovolných veršů z Koránu, které si jednotlivci pamatuje.

Alláh je nejvyšší (4x)

Uznávám, že není boha kromě Boha (2x)

Uznávám, že Muhammad je Boží posel (2x)

Pojďte k modlitbě (2x)

Pilíře islámu

Pojďte k úspěchu (2x)

Alláh je nejvyšší (2x)

Není boha kromě Boha

3. Rozdávání almužny

Almužna (*zakať*) je finanční povinností muslimů. Důležitým principem islámu je, že vše patří Bohu a majetek je lidem pouze dočasně svěřený. Slovo „zakať“ znamená „očistění, růst“. Tím, že muslim odděluje část svého majetku a věnuje ho chudým a potřebným v celé společnosti, očisťuje svůj zbývající majetek. Muslimové přirovnávají toto dělení k prothávání rostlin, které prospívá celé zahradě. Každý muslim si počítá svůj *zakať* sám a je to 2,5% jeho ročního příjmu. Jednotlivec může dát i více, a to formou almužny, které je tajná. Muhammad vyzval, aby všichni muslimové konali dobročinné skutky.

4. Sebeočista prostřednictvím půstu

Podobně jako křesťané mají období půstu, postí se i muslimové, a to v měsíci ramadánu. Od úsvitu do západu slunce nepožívají jídlo, nápoje a zdržují se pohlavních styků a mají se vyvarovat všech zlých úmyslů a tužeb.

Nemocní, staří, lidé na cestách, těhotné či kojící ženy mohou přerušit půst a vykonat ho v jiné době během roku. Muslimové věří, že člověk, který si upírá světské pohodlí, ač na krátkou dobu, se může zaměřit na své životní cíle.

5. Pouť do Mekky pro ty, kteří jsou toho schopni

Pouť do Mekky musí vykonat ti, kteří jsou toho fyzicky schopni a mají dostatek finančních prostředků. Každoročně navštíví Mekku přibližně 2 miliony poutníků.

Poutníci mají na sobě jednoduchý speciální oděv, který odstraňuje jakékoli sociální rozdíly. Rituál „hadž“ znamená, že poutníci 7x obejdou svatyni Kaabu a 7x přejdou mezi vrchy Safa a Marwa, potom se shromáždí na planině Arafat a modlí se za odpuštění. Následuje symbolické kamenování satana a obětování ovce, jejíž maso se pak rozdává potřebným lidem.

Svátečním dnem odpočinku je pro muslimy pátek.

Korán

Arabské slovo Ku-rán znamená doslova „čtení, četba, kniha“. Korán je základní náboženskou knihou islámu. Zatímco židovské a křesťanské chápání původu Písma připouští vedle Božího zjevení také působení lidského faktoru, ortodoxní učení islámu chápe Korán jako přímé slovo Boží. Někdy muslimové označují své Písmo prastarým, uctivým *Kitáb* „Kniha“. Úcta ke Koránu je v islámských zemích patrná ve všech oblastech života. Po staletí byl základem vzdělávacích soustav, dodnes se ho mnozí učí nazpaměť (77934 slov) a pro mládež se v této znalosti pořádají i televizní soutěže. Starým rukopisům i dnešním výtiskům Koránu se věnuje kaligrafická péče a koránské verše jsou cenným kulturním bohatstvím.

Muslimové věří, že Korán byl napsán anděly v nebi na přímý diktát Boha a archanděl Gabriel ho poté postupně sdělil Muhammadovi. Muhammad a někteří jeho následovníci si zjevený text uchovávali v paměti, ale také jej zaznamenávali na různé předměty; kosti, kůže, střepy, palmové listy, kamínky apod. Až po Muhammadově smrti byl vytvořen závazný (kanonický) text. Nejstarší dochovaná verze Koránu napsaná 18. let po smrti Muhammedově je uložena ve svatyni Kaaba v Mekce.

Korán se dělí na 114 súr (oddílů, kapitol), které jsou seřazeny mechanicky, i když ne zcela důsledně, podle počtu veršů: od nejdelší sóry s 286 verši po nejkratší s 4 verši. Korán obsahuje předpisy náboženské, rituální, občanské, státoprávní a trestní, líčí ráj s jeho půvaby, pekelné děsy, velebí všemohoucnost Boží, jejíž dílem je celý Vesmír. Objevuje se v něm řada starozákonních příběhů (o Adamovi, Mojžíšovi, Abrahamovi, Josefovi, Lotovi, Noemovi, Davidovi, Jobovi) i novozákonních (O Janu Křtiteli, Panně Marii, Ježíšovi). Oproti osobnímu zabarvení lidských svědectví Starého Zákona a radostné zvěsti Evangelii, převládá v Koránu rozhodný a majestátný tón autoritativních připomenutí, naučení a pokynů. Muslimové věří, že právě podobnost dokazuje, že všechna tři náboženství pocházejí ze stejného zdroje.

Mezi novodobé výklady Koránu patří jednak tendence vykládat texty zcela doslovně (např. příběh o stvoření Adama a Evy) nebo jej uvádět v soulad s moderní vědou. Někteří vědci překvapivě srovnávají svoje nálezy a teorie s několika verši, které byly napsány již před čtrnácti stoletími v Koránu o přírodních dějích. Například moderní nálezy embryologie jsou podle nich v Koránu docela podrobně popsány.

Ženy v islámské společnosti

Muhammadův osobní příklad a zjevení v Koránu poskytlo ženám nové lepší postavení ve staré Arábii. Islám dal podle Koránu ženám právo na dědictví, právo na vlastnictví nemovitostí a snížil počet manželek na čtyři pod podmínkou, že je manžel dokáže stejně zaopatřit. Muslimská žena však zůstává v očích průměrného Evropana utlačovaná. Je to pravděpodobně proto, že některé koránské verše lze interpretovat jako diskriminační. Ačkoli se tyto verše vztahují pouze na roli ženy v rodině, byly a jsou vysvětlovány i v jiném kontextu. V Koránu se naopak vysloveně praví, že obě pohlaví jsou si rovná, stejně zodpovědná a v obou je stejný podíl lidskosti. Žena je rovnoprávná s mužem ve sdílení osobních a společných povinností. Žena je rovnoprávná s mužem, pokud jde o přístup ke vzdělání a vědění. Téměř před čtrnácti stoletími Muhammad prohlásil, že je povinností každého muslima zajímat se o vzdělání bez ohledu na to, zda jde o muže či ženu. Žena má právo na svobodu názoru jako muž, islám zaručuje ženám stejná práva uzavírat smlouvy, podnikat, vydělávat a mít oddělené vlastnictví.

„Nejdokonalejším ve víře mezi věřícími je ten, kdo je nejlepší ke své ženě.“

Muhammad

Nelze však opomenout, že postavení ženy a muže v islámské společnosti se často neřídí koránskými ustanoveními. Muž je naprosto zodpovědný za péči o ženu, svou rodinu a příbuzné. Z důvodu finančních „vyživovacích“ povinností získává muž větší dědictví než žena. Takové uspořádání bylo v tehdejší společnosti na jedné straně přirozené, logické a možná i spravedlivé, nicméně během času i snadno zneužitelné.

Některé diskriminační praktiky vůči ženám (zamezený přístup ke vzdělání, povinnost mít zahalený obličej, nehovořit s nikým kromě rodiny a manžela, kruté tresty za banální „přestupky“, poprava za cizoložství atp.), jež jsou v euro-atlantické kultuře často využívány jako protiislámský argument, nemají původ ani tak v islámu jako v patriarchálních předislámských tradicích mnohých arabských společností. V Koránu se často hledá odůvodnění nerovnoprávného postavení žen a jsou činěny pokusy dát patriarchálním tradicím islámský háv. Korán například nepřikazuje zahalování obličeje žen, pouze vyzývá k tomu, aby obě pohlaví cudně sklopila zraky, aby se ženy (stejně jako muži) oblékaly slušně a skromně a nechovaly se provokativně. Verš „nechtě spustí závoje na řadra svá“ (24:31) dovoluje více interpretací, spatřuje se v něm i příkaz k úplnému zahalení ženského těla. Muslimové ve svých normách vycházejí z příkladu, který jim dal Muhammad svým životem. Pro zahalování mluví i fakt, že Muhammadovy manželky nosily šátky. Avšak zdaleka ne všechny muslimky vždycky nosily šátek, zahalování také záleží na tradicích dané

Ženy v islámské společnosti

země. Když ve 20. století došlo ke snaze znovu interpretovat islámské základy a očistit víru od pohanských zvyklostí, které se během let na ni nabalily, otázky šátků řešily vlády arabských států různě: např. Irán nošení přikázal, Maroko respektuje svobodnou vůli. Pravdou je, že velké procento muslimských žen nosí šátek jako znak svojí cudnosti a neposkvrněnosti, tzn. z podobných důvodů jako nosí závoj řádové sestry v křesťanství. Důvodem k nošení může být i pocit sounáležitosti s islámským světem, který může být silný především u muslimských emigrantů ve světě. Podle muslimů není zahalování žen projevem nesvobody, ale naopak projevem svobodné vůle žen, která vychází z hodnotového systému, mravního a racionálního poznání. Pro muslimku je na prvním místě dodržování Koránu. Ať je důvod k nošení šátků jakýkoli, je smutné, že některé muslimské ženy v neislámských státech právě kvůli svému rozhodnutí musí zakoušet nepříjemnosti na úřadech či nepochopení ve školách.

V neposlední řadě je s tématem žen spojena i pro Evropana nepochopitelná otázka polygynie. Polygynie znamená mít více manželek. V islámu je povolena tetragynie (4 manželky) pouze za podmínky, že muž dokáže zaopatřit své manželky stejně nejen materiálně, ale i svou přízní, což mnozí pokládají za nemožné, a tak implicitně zpochybňují možnost čtyř manželek vůbec. Z historického pohledu mohla být polygynie důmyslným řešením nepříznivého poměru žen a mužů, kterých bylo méně v důsledku válečných ztrát.

Co mají západní tradice křesťanství a islám společného?

Obě náboženství se postavila proti sobě jako dvě soupeřící ideologie, ačkoli se hlásí ke stejným všelidským mravním hodnotám a vychází z týchž starozákonních tradic. U kořene sporů leží jistě vzájemná neochota k hlubšímu porozumění, politická rivalita a zcela prozaická snaha získat co největší počet věřících a bránit je před tendencemi konvertovat ke „konkurenčnímu“ náboženství.

- Islámská dogmatika mimo jiné označila křesťanství za nedokonalý, pokažený předstupeň vlastního konečného zjevení pravdy. Křesťané se však domnívají, že vycházela z obrazu křesťanství ve zkreslené podobě, způsobené různorodostí nepravověrných pramenů (pouze lidové tradice) i přímým nepochopením.
- Z pohledu islámu se křesťanství účelně snažilo o znevěrohodnění islámu v dobách kulturních střetů, kdy docházelo k překvapivé konverzi mnoha křesťanů na islám, a to nejen z ekonomických důvodů (v arabských zemích pak nemuseli jako muslimové platit daně). Častým důvodem konverze však byla sporná otázka Ježíšova božství, které mnozí křesťané nedokázali dostatečně vysvětlit a prokázat. Právě toto dogma (Ježíš je zároveň Bohem a zároveň člověkem) však dělá z křesťanství jedinečné náboženství.

Židé a křesťané měli původně v islámských státech výjimečné postavení, neboť byli považováni za národy knihy, tzn. vyznávali Bibli jako svatou knihu. Protože nebyli členy armády, museli muslimům platit daně za to, že je chránili svými vojsky. Islámské právo povolovalo nemuslimům vlastní soudy a dodržování rodinných a osobních zákonů tak, jako jim to nařizují náboženské osobnosti, které si sami zvolili. Zároveň nebyli nijak nuceni ke konverzi. „Ne budiž žádného donucování v náboženství,“ píše se v Koránu. V Koránu i v Bibli jsou zapsány různé verze stejných příběhů. V obou knihách najdeme nejen tytéž proroky – Abrahama, Noema, Mojžíše, Jana Křtitele – ale i stejné příběhy: o stvoření světa, o Adamovi a Evě, o neposkvrněném početí Panny Marie atd. Muhammad a Ježíš Kristus jsou muslimy pokládány za proroky, Muhammad přišel jako poslední a náboženství ucelil. Ježíše vidí muslimové jako neobyčejného člověka s výjimečnými prorockými vlastnostmi, ale nepřipisují mu Boží podstatu. Korán odmítá také dogma o Boží Trojici zejména proto, že je chápe podle vzoru staroarabské (kollyridiánské) hereze, kde Trojici tvořil Bůh, Ježíš a Marie. V křesťanském pojetí tvoří svatou trojici Otec, Syn a Duch Svátý. Islámský učenec Ghazzálí, který velmi dobře znal křesťanskou nauku, soudil, „že nebytí dogmatu o Trojici a popírání Božího poslání Muhhamadova, bylo by křesťanství absolutním vyjádřením pravdy“.

Islám zavrhuje označení Boha za otce, a to jak vůči Ježíši, tak i vůči lidem, termínu „otcovství“ užívá jen ve významu biologickém a nezná jeho metaforický význam.

Co mají západní tradice křesťanství a islám společného?

Pro muslimy (podobně jako pro židy) je nepřipustné připisovat Bohu jakékoliv lidské charakteristiky, Bůh tedy nemůže být otcem.

Ježíši se v Koránu dostává několika kvalifikujících epitet, především je ale prorokem a poslem, který lidem přináší Boží zjevení – evangelium. Měl moc z dovolení Božího konat zázraky, již v kolébce hovořil, aby matku obhájil před pohoršením lidí, a později křísil mrtvé, uzdravoval nemocné a měl dar jasnovidectví. Muhammad zřejmě věřil v Ježíšovo nanebevstoupení, a to v jeho pozemském (nikoli zmrtvýchvstalém) těle. Ježíš totiž podle islámské věrouky nebyl ukřižován, místo něho byl odsouzen Jidáš, který ho zradil. Ježíš tedy nezemřel a Bůh ho vzal k sobě do nebe. Koránský text však ohledně Ježíšovy smrti není zcela jasný, explicitně ale mluví o tom, že Ježíš má přijít na konci věků, v Koránu dokonce najdeme přívlastek Mesiáš. Muhammad neměl zapotřebí Ježíšovi nijak odporovat, morální zásady vykládané v jejich kázáních jsou si blízké, narození z Panny i zázraky k Ježíšovi patří, aniž by byly popírány. Vyjma jediného: Ježíš v islámu nesmí být považován za Boha.

Duch svatý je v Koránu chápán dvěma různými způsoby: především jako archanděl Gabriel, který přináší Boží poselství (přinesl i ho i Muhammadovi). Jako Boží nástroj má funkci životodárného dechu – jako např. poselství o Mariině početí. Muslimové v něm ale nikdy nespatořovali součást Boží Trojice.

Korán je, tak jako Bible, morálním kodexem, jeho ustanovení zjednodušují lidské soužití skrze zdokonalování sama sebe (arabsky džihád). Původní význam slova *džihád* je „úsilí či snaha“, ve výrocích Muhammada je používáno i jako péče o rodiče, učení, sebezdokonalení, obranná válka. Muslimové i křesťané mohou vést války pouze spravedlivé (otázkou je, co znamená „spravedlivá válka), musí se starat o chudé a staré, nesmí nikoho násilím konvertovat, jejich svoboda končí tam, kde začíná svoboda druhého člověka. Život, důstojnost a majetek všech obyvatel v muslimské společnosti se považuje za posvátný bez ohledu na to, zda je člověk muslim nebo nikoli.

Slova: **Jahve** (hebrejsky), **Bůh** (česky) a **Alláh** (arabsky) jsou tři slova v různých jazycích vystihující téhož Boha. To znamená, že všechna tato náboženství jsou nejen **monoteistická**, ale že se shodují i v charakteru jaký byl Bohu připsán: **Bůh, který dává všemu smysl, je prapůvodem a stvořitelem všeho, mluví skrze proroky, je oslovitelný v modlitbě, milosrdný ke svým služebníkům.**

Muslimové vidí jedinečnost islámu v jeho komplexnosti – mimo ryze sakrálních aspektů zahrnuje ekonomiku, politiku, právo, vědu, morálku i způsob života.

Univerzální hodnoty

Cíle

studenti

- jsou schopni formulovat svoje názory a racionálně je obhajovat
- dokážou vysvětlit pojmy západní civilizace, islámský fundamentalismus
- umějí identifikovat základní hodnoty západní civilizace
- rozlišují mezi islámem a islámským fundamentalismem
- mají představu o globálních problémech lidstva a jsou schopni nalézat souvislosti mezi jevy moderního světa

Velikost skupiny

libovolná

Čas

30–40 minut

Pomůcky

archy papíru, fixy

Popis / postup

1. Rozdělte studenty do skupin po 4. Každé skupině dejte arch papíru, na který bude psát, a fixy.
2. Na tabuli napište otázky:
  - *Co si představujete pod pojmem západní civilizace? Kdo do ní patří?*
  - *Jaké jsou hlavní hodnoty této civilizace? Dokázali byste v minulosti najít příklady, kdy tato civilizace své vlastní ideály v praktickém jednání porušovala?*
  - *Vyberte hodnoty, které považujete za univerzální, tj. platné pro všechny lidi na celém světě. Svůj výběr odůvodněte. Myslíte si, že všichni považují za univerzální stejné hodnoty?*

Univerzální hodnoty

- *Jak rozumíte pojmu globalizace? Najděte 3 kladné a 3 záporné aspekty tohoto jevu.*
  - *Co je to podle vás „střet civilizací“, jaké jsou jeho příčiny, projevy a důsledky?*
3. Dejte studentům čas na vypracování úkolu.
  4. Archy papíru skupiny postupně vyvěsíte na stěnu nebo tabuli a prezentují výsledky své práce.

Hodnocení / reflexe

Najděte rysy, které byly společné pro odpovědi všech skupin. Cílem není nalezení jednoznačných odpovědí na problémy globalizace, ale pochopení co největšího množství souvislostí mezi jednotlivými globalizačními trendy.

Na závěr se ptejte studentů:

Existují univerzální hodnoty, které platí pro všechny lidi? Které to jsou? Máme právo tyto hodnoty šířit násilím, pokud by s nimi někdo nesouhlasil? Nebylo by to v rozporu s těmito hodnotami?

Střet civilizací?

Islámský fundamentalismus je jedno z nejčastěji používaných slovních spojení v souvislosti s islámem. Stává se synonymem terorismu a jeho projevy jsou často vydávány za důkaz neodvratného střetu dvou civilizací – euro-amerického Západu s muslimským světem. Může vznikat dojem, že fundamentalismus je s islámem totožný, a islám se tak v očích západní veřejnosti stává nepřítelem číslo jedna namísto zhrouceného komunismu.

Slovo „fundamentalismus“ bylo původně spojováno s křesťanstvím. Na začátku minulého století tak bylo označeno hnutí, které se snažilo o obrodu původních hodnot, o návrat ke kořenům. Samo slovo fundamentalismus pochází z latinského slova *fundamentum*, které znamená původ, základ, kořen, pramen, zdroj.

V islámském kontextu termín fundamentalismus použil jako první významný islamista a sociolog Abdel Malek, který jím označil obrodné tendence v islámu – snahy o návrat k původním zdrojům, o očistění islámské víry od pozdějších příměsí a po návratu k slávě islámské říše. Abdel Malek použil tohoto termínu k rozlišení dvou hlavních proudů v islámu ve 20. století – fundamentalismu a moderního liberalismu. Tehdy toto slovo nevzbuzovalo žádné negativní konotace.

Současní fundamentalisté, ať křesťanští, judaističtí nebo islámští, neusilují ani tak o návrat ke kořenům své víry, spíše se snaží vnutit světu jeden její účelový a zpolitizovaný výklad. Islámský fundamentalismus v dnešním významu toho slova vznikl ve dvacátých letech minulého století v Egyptě jako reakce na import západních technologií, hodnot, idejí a v neposlední řadě politické moci do islámských kolonií Velké Británie. Islámské náboženství se stalo ideologickou základnou snah arabských států o politickou nezávislost. Koloniální systém sice zanikl, šíření západních technologií, idejí, masové kultury, ekonomického vlivu však nikoli. Globalizace a amerikanizace světa se všemi problémy s nimi spojenými vrhají stoupence fundamentalismu, snílky o spravedlivé společnosti na základě „všelidských“ islámských hodnot, do defenzivního postavení. Každý fanatismus si vytváří černo-bílou podobu světa, potřebuje neproblematické rozlišení Dobra a Zla. Do protikladu všemu západnímu (od coca-coly, konzumního životního stylu až po ideály demokracie, humanismu a občanských svobod) je účelově postaveno celé islámské náboženství. Svět může být v pojetí islámských fundamentalistů spasen pouze rozšířením islámu a pro naplnění této spásy je možné využít jakýchkoliv prostředků. Od sedmdesátých let, poučen formami palestinského odboje proti státu Izrael, přejímá islámský fundamentalismus všechny metody moderního terorismu, jako jsou únosy civilních letadel a bombové atentáty po celém světě.

Fundamentalističtí aktivisté většinou pocházejí z oblastí zasažených „neislámskými“ globalizačními tlaky, které narušují tradiční životní mechanismy, případně vrhají široké vrstvy muslimského obyvatelstva do bída. Teroristé jsou často vzdělaní, ale vzdělání jim

Střet civilizací?

nezajišťuje životní realizaci. Věří, že za všechny jejich problémy může euroatlantická civilizace, a pocítují morální převahu nad bezbožným Západem. Věří, že za násilný čin ve jménu islámu, při němž zahynou, budou v nebi odměněni hojností jídla, pití a sexuálních požitků (každý z nich má mít na věčnosti k dispozici 72 panen). Potvrzení svého radikalismu hledají a nalézají v Koránu. Korán však stejně tak jako každý text umožňuje širokou škálu interpretací a jeden jeho radikální výklad nemůže být zaměňován za islám jako takový. I v křesťanské tradici existuje řada výkladů Bible – téměř všechny proudy křesťanství, v mnohých aspektech vzájemně kontroverzní, vycházejí z téhož Písma. V Koránu lze nalézt dostatek důkazu pro tvrzení, že islám má být šířen ohněm a mečem, stejně jako pro tvrzení, že pravý muslim má být tolerantní a zavrhnout násilí.

Západní publicisté, kteří propagují svůdnou a zjednodušující teorii „střetu civilizací“, v podstatě podléhají mystifikaci fundamentalistů. Mystifikaci, že extrémní radikálové zastupují všechny muslimské věřící, homogenní a jednomyslný islámský svět. Ztotožňovat fundamentalismus s islámem je obdobný omyl, jako považovat radikalismus Irské republikánské armády za ryzí katolicismus. Terorismus nevychází z náboženství, ale z frustrace a agresivity vyvolané určitou politickou, hospodářskou a sociální konstelací. Podobně jako neexistuje zcela jednotná křesťanská civilizace (patřily by do ní státy tak odlišné jako Řecko, Polsko, Francie, USA, Brazílie...), neexistuje ani zcela jednotná civilizace islámská. Příklady žen v čele islámských států, demokratických voleb a náboženské tolerance jasně dokazují, že za výstřelky politických extremistů nelze paušálně vinit islámské náboženství, všechny muslimy a všechny islámské státy. Přijmutím černo-bílého vidění světa, v němž na jedné straně stojí demokratický, humanistický Západ a na druhé straně zpátečnický, teokratický a autoritativní islám, může přispět pouze k tomu, že řada muslimů dosud nijak nesympatizujících s islámskými radikály a teroristy začne skutečně v Západu vidět odvěkého a nesmiřitelného nepřítele.

Chceme-li mír v islámské části světa, je v našem zájmu podporovat takové výklady islámu, jež neodporují naší morálce, jež jsou otevřeny interkulturnímu dialogu a společnému konstruktivnímu řešení problémů globalizovaného světa.

Muslimové – uprchlíci v ČR

Cíle

studenti

- znají motivace odchodu muslimských uprchlíků
- jsou schopni zasadit muslimskou migraci do širších souvislostí
- umějí si představit situaci muslimů v ČR
- jsou schopni kriticky zpracovávat text
- umějí obhajovat svoje názory

Velikost skupiny

libovolná

Pomůcky

- kopie textů 5.4.1.A – 5.4.1.D
- 4 kopie tabulky Muslimové – uprchlíci

Popis / postup

1. Rozdělte studenty do 4 skupin, každá z nich dostane kopii jednoho z textů 5.4.1.A – D.
2. Zdůrazněte, že uprchlické příběhy, které mají studenti před sebou, se všechny týkají Afghánců a že Afghánce nelze považovat za všechny muslimy žijící v ČR. Příběhy byly vybrány proto, že Afghánci vzhledem k mezinárodní situaci tvoří značnou část muslimů v ČR.
3. Vyzvěte studenty, aby si ve skupinách pozorně pročetli předložené texty a pak podle nich vyplnili tabulku Muslimové – uprchlíci.
4. Vyzvěte jednotlivé skupiny, aby ostatní seznámili s uprchlickým příběhem, který zpracovávali.

Hodnocení / reflexe

Diskutujte nad předloženými příběhy. Motivujte studenty otázkami:

- *Jsou podle vás důvody, které jste vypsali, dostatečně závažné pro opuštění vlasti? Proč? Jak by musela vypadat situace, která by vás donutila opustit ČR?*

Muslimové – uprchlíci v ČR

- *Odpovídá pracovní a společenské postavení afghánských uprchlíků jejich vzdělání či původní profesi? Je pro ČR žádoucí umožnit uprchlíkům zastávat adekvátní práci? Proč?*
- *Shledáváte očekávání, která uprchlíci mají, oprávněnými? Jsou splnitelná v prostředí ČR? Co může zabránit jejich naplnění?*
- *Z čeho vyplývají komplikace a jak jim lze podle vás předcházet? Co můžete konkrétně vy udělat, aby se situace uprchlíků zlepšila?*

Jako následnou aktivitu doporučujeme řešení kontroverzních situací, uvedených na konci kapitoly. Studenti se mohou rozdělit do skupin podle stanoviska, které k danému problému zaujímají, a v diskusi je zdůvodnit.

Tabulka Muslimové – uprchlíci

Důvod odchodu z vlasti	
Pracovní a společenské zařazení v ČR	
Očekávání spojená s životem v ČR	
Komplikace a problémy současného situace	
Jak lze jejich situaci zlepšit?	

Muslimové – uprchlíci v ČR

Text 5.4.1.A

Žít jako člověk

Je málo na první pohled tak bezútěšných míst jako uprchlický tábor. Ale rodina lékaře Hakima Karimzadea se do jednoho z nich, v Jezové u Bělé pod Bezdězem, nechala zavřít dobrovolně. Táborový očištec je v jejích očích stokrát lepší než afghánské peklo v režii Talibanu, kterým prošli. V lágru čekají už dvaadvacet měsíců na spásu v podobě politického azylu, který by je vysvobodil ze zadržovaného území. To, co naprostě většině Čechů přijde jako naprostá banalita, zní lidem pocházejícím ze zdevastovaného Afghánistánu jako krásný sen: mít kde bydlet, najít si práci, studovat a připadat si jako normální občan.

Před třemi lety přišli do domu doktora Karimzadea v Kábulu talibanští ozbrojenci. Lékaře zbili, zničili zařízení bytu, s obzvláštní zuřivostí roztráskali televizi a video. Co však bylo nejhorší: mudžahídi chtěli s sebou odvést Karimzadeovy čtyři syny, z nichž nejstaršímu bylo dvanáct a nejmladšímu teprve šest. Vojáci řekli, že z nich budou dobří bojovníci a že si pro ně přijdou druhý den. Nejstarší syn však s dvěma bratry ještě téže noci utekl z domova. Otec s matkou a s nejmladším chlapcem byt ráno opustili. Po svých třech synech marně pátrali několik měsíců. Pak se jim podařilo z Afghánistánu uprchnout. Po dvou a půl měsících úmorné jízdy různými dopravními prostředky a nesčíslných

ilegálních přechodech hranic se ocitli v České republice. Dostali se i se svým nejmladším synkem Samimem do uprchlického tábora u Bělé pod Bezdězem. Tady, v neútné návštěvní místnosti, nám s pomocí tlumočnicka z perštiny vyprávějí svůj příběh. Do tábora nemůžeme. Ministerstvo vnitra vstup lidí z venku po 11. září zakázalo. Sledovat televizní zprávy z Afghánistánu znamená pro Karimzadeovi dvojnásobné utrpení. Vidí, co se děje, ale komentáři příliš nerozumějí. Mají strach o své tři ztracené syny. O jejich osudu nemají už tři roky žádné informace. Věří však, že jsou naživu a přes humanitární organizace je jednou dostanou do České republiky. Prvních osm měsíců Hakim Karimzade a jeho žena Rahima pracovali v táborových dílnách na výrobu papíru, ale pak toho museli kvůli zdravotním problémům nechat. „Od té doby, co sem přijeli, hodně sešli,“ lituje je sociální pracovnice Tereza Polonyová. Letos devítiletý Samim Karimzade chodí do české školy v Jezové. Žádné kamarády z Afghánistánu tu nemá, protože Karimzadeovi byli v Bělé téměř dva roky jediní uprchlíci z této země. Na otázku, co se mu v Česku líbí, Samim smutně a trochu nepřesvědčivě odpovídá: „Všechno“.

Zdroj: Žít jako člověk, Lidové noviny, magazín Pátek, 26. 10. 2001, autor Vladimír Ševela.

Muslimové – uprchlíci v ČR

Text 5.4.1.B

Návrat znamená smrt na popravišti

Bývalý vládní úředník Najib Rakin s rodinou opustil uprchlický tábor už před rokem a půl, ale je stále bez práce. Dosud našel jen jednu krátkodobou brigádu při sběru jablek. On, jeho manželka a čtyři děti bydlí v levném hotelu na kraji České Lípy, čekají už čtvrtý rok na udělení azylu a občas propadají beznaději. Hameda Rakinová každý den spolyká několik prášků na uklidnění, na těle se jí objevila vyrážka. „Doktorka řekla, že to je z nervů. Čekáme už moc dlouho,“ naříká žena a utírá si zarudlé oči. To, co by je nejspíš potkalo při návratu do Afghánistánu, viděli nedávno v jednom televizním dokumentu, který ukazoval popravy na stadionu v Kábulu. Paní Rakinová pracovala před příchodem Talibanu jako učitelka v mateřské školce, její muž Najib měl funkci, která je možná

příčinou dlouhého čekání na azyl. V době vlády dosazené Sověty byl, jak to sám nazývá, „politickým pracovníkem ministerstva státní bezpečnosti“. Novodobé dějiny Afghánistánu jsou dějinami několika uprchlických vln. První přešla po svržení krále, další po sovětské invazi, následovaly nové po rozpuštění válek mezi frakcemi mudžahídů a nástupu Talibanu, zatím poslední probíhá nyní, po americkém útoku. Někdejší utlačovatelé a jejich pomahači se během pár let proměňovali v oběti. Nejvíce je však mezi uprchlíky nevinných lidí, kteří mají jedinou touhu: pro žít klidný život na nějakém klidném místě. To chtějí i děti Najiba Rakina. Třeba se jim to poštěstí v České republice.

Zdroj: Žít jako člověk, Lidové noviny, magazine Pátek, 26. 10. 2001, autor Vladimír Ševela.

Muslimové – uprchlíci v ČR

Text 5.4.1.C

Docent, který uprchl z vězení

Moqim Nahib, který žije se svou ženou a pěti dětmi v Jinočanech u Prahy, vypadá na víc než na svých jednačtyřicet let. Poděpsal se na něm bezpochyby jeden krutý rok, který prožil v talibanském vězení. Bývalý docent kábulské univerzity, pocházející z dobře situované rodiny, se už loučil se životem, když od jednoho z dozorců dostal nečekanou nabídku: Zaplatíte dvacet tisíc dolarů a dostanete se nejen z vězení, ale i z Afghánistánu. Pan Nahib nechal prodat svůj kábulský byt, dům na venkově a další peníze získal od rodičů. „Za dva týdny nás posadili do letadla. Řekli nám, že nás dostanou někam do Evropy. Mně bylo jedno kam, hlavně že budu z Afghánistánu,“ vypráví muž, který se mimo jiné nemohl smířit s tím, že jeho manželka s vysokoškolským diplomem nesměla podle zákonů Talibanu chodit do zaměstnání a dcery do školy. Po přeletu hranic cestovali dva měsíce po zemi, až se ocitli v Německu. Odtud je ale vrátili

do Česka, z jehož území byli uprchlíci do SRN propašováni. V Česku se mu po více než dvou letech čekání v uprchlických táborech podařilo získat azyl. Před rokem mu nabídl pronájem bytu obecní úřad v Jinočanech a pan Nahib začal učit angličtinu na jedné základní škole v Praze. Škola však za dva měsíce přijala na jeho místo jiného učitele a bývalý univerzitní pedagog je už téměř rok bez práce. „Je to hodně těžké, nejsem zvyklý sedět doma,“ říká Nahib, který chodí alespoň na jazykové a rekvalifikační kurzy, které mu platí různé nadace, a přežívá z podpory. „Pokud jde o mě a manželku, my můžeme žít bez peněz. Jsme šťastní, protože věříme, že naše děti budou šťastné.“ Nejspokojenější je zatím asi jeho čtyřměsíční syn Ali Asef. Protože se narodil tady, má už české občanství, a táta ho někdy oslovuje Josefe.

Zdroj: Žít jako člověk, Lidové noviny, magazín Pátek, 26. 10. 2001, autor Vladimír Ševela.

Muslimové – uprchlíci v ČR

Text 5.4.1.D

Ramadán s fernetem

Do mediálního obrazu Afghánce má skutečně daleko. Žádný turban ani plnovous. Dvačtyřicetiletý Hasib Saleh připomíná spíš amerického herce Yulla Brynera či zesnulého českého zpěváka Karla Hálu – jeho holá lebka se v poledním slunci natolik leskla, že ho kolega fotograf musel vzít z pohledu. Pan Saleh přišel do Prahy už před sedmnácti lety. Dnes už žije spíš jako Čech než Afghánec: má českou manželku, jejich syn se jmenuje hezky česky Filip a v jeho pražské restauraci Karolína nabízí typicky české jídlo: pizzu. Jen na konci jídelního lístku se schovává pár „orientálních“ specialit. Část jeho příbuzných bydlí v Americe, ale pan Saleh prý „za lepším“ odejít netouží. Žije si tu spokojeně svůj afghánský sen po česku. Jeho nejoblíbenějším jídlem je kebab ze skopového nebo jehněčí kotlety, ale pochutná si i na vepřovém, přestože tenhle druh masa by pravověrný muslim neměl vzít do úst. „Nedodržuju ani ramadán. Musím přece v naší kuchyni ochutnávat jídlo,“ přiznává bez okolků restaurátér a příležitostný kuchař v jedné osobě Hasib Saleh. Muž, který se občas napije rád i fernetu, se tedy příští měsíc,

kdy začíná třicetidenní muslimský půst zvaný ramadán, asi moc omezovat nebude. V Afghánistánu krátce pracoval jako novinář ve sportovní rubrice jedné kábulských novin. Když se naskytla příležitost studovat žurnalistiku v tehdejší komunistickém Československu, neváhal, přestože mu prý prosovětská politika tehdejší afghánské vlády nebyla po chuti. „Věděl jsem, že Československo leží vedle Německa a je to země vzdělaných a kulturních lidí. Když jsem pak přijel, vnímal jsem hlavně, jak je tu klidno a bezpečno,“ říká muž, který už šestý rok čeká na to, jestli mu bude přiznáno české občanství. Většina jeho příbuzných z Afghánistánu utekla. Několik blízkých pana Saleha tam však zůstalo, a restaurátér se proto netají obavami o jejich osud v současném válečném konfliktu. „Doufám, že to dopadne dobře.“ Tvrdí, že je příznivcem afghánského krále žijícího v exilu, a zazlívá Západu, že v minulosti podporoval mudžahídy. „Bál jsem se, že se jim to jednou vrátí zpátky.“

Zdroj: Žít jako člověk, Lidové noviny, magazín Pátek, 26. 10. 2001, autor Vladimír Ševela.

Muslimové v České republice

Islám je pro 1/5 světové populace osobním náboženstvím. Více než 1 miliarda lidí je muslimů. Kdyby se vzal průměrný vzorek 1 000 obyvatel, bylo by z něj 320 křesťanů a 178 muslimů (vzhledem k mnohem silnějšímu populačnímu přírůstku v islámských zemích se však někdy kolem roku 2030 tento poměr vyrovná). Z toho pouze 18 % muslimů žije v arabském světě, 20% je v subsaharské Africe. Nejvíce muslimů je v Indonésii, ačkoli sem nikdy nepronikla muslimská armáda a islám se zde šířil jen prostřednictvím arabských obchodníků a přistěhovalců. V Evropě došlo k velice silné vlně imigrace především tureckých muslimů po 2. světové válce, kdy ve válkou zdevastovaných evropských zemích byly potřeba pracovní síly. Jako první přišli muži, které o několik let později následovaly i jejich manželky. V dnešní době žije v Evropě několik milionů muslimů, a to zejména ve Francii, Německu a Anglii.

V České republice žije několik desítek tisíc muslimů. Z nich je asi 400 Čechů, kteří k islámu konvertovali. Většinu z Čechů tvoří ženy, které se provdaly za muslimy. Muslimové tvoří zhruba pětinu všech žadatelů o azyl, odhadem polovina z nich pochází ze Afghánistánu.

Praktikovat islámské náboženství není nijak obtížné ani v evropských podmínkách, muslim totiž může splnit povinnost pěti denních modliteb kdekoli. Nejíst vepřové či nekouřit jsou také lehce splnitelné požadavky. Muslimové (podobně jako židé) nejedí vepřové, protože prasata jsou pro ně nečistá stvoření. Věří, že předmanželský sex není správný, v čemž se shodují například s křesťany. Ze strany Čechů někdy cítí nepřátelské postoje. Nepodstatné vnější věci (jako zahalování muslimských žen, svěcení pátku jako dne odpočinku) bohužel často vzbuzují negativní reakce ze strany české společnosti.

Muslimové, stejně jako všichni věřící, touží po důstojném, adekvátním místě ke shromažďování a výkonu náboženských rituálů. V ČR donedávna byla pouze jedna mešita v Brně na Vídeňské ulici. Dnes už je mešita i v Praze na Blatské, kde byl za tímto účelem zrekonstruován dům. Předtím se pražští muslimové museli tísnit v místnostech ubytovny pro dělníky na Kačerově. Prosadit zřízení mešity v Brně nebylo jednoduché. O schválení výstavby požádala muslimská obec v roce 1995. Radnice žádost zamítla na základě toho, že by mohl minaret (charakteristická kupole) poškodit architektonický reliéf města Brna a modlitby mohly rušit sousedy. Když muslimové přišli s architektonickým návrhem bez minaretu, nastaly tahanice o speciální povolení na každou běžnou maličkost nutnou ke schválení projektu. Nakonec po všech nepříjemnostech obyvatelé ulice Vídeňská (kde mešita stojí) shromáždili a prohlásili, že výstavba začne „jen přes jejich mrtvolu“.

Muslimové v České republice

Naštěstí radní neshledali posléze sepsanou petici obyvatelů ulice Vídeňská za dostatečně podloženou a povolili pokračování ve výstavbě. Dnes se v mešitě pořádají přednášky a její dveře jsou otevřeny nejen věřícím, ale lidem, kteří přijdou ze zvědavosti, novinářům a školním exkurzím. V Praze je od května 1999 v provozu Islámské centrum, které vykonává osvětovou a charitativní činnost a jehož součástí je i modlitebna pro zhruba 800 věřících.

Islám, ačkoliv je jedním ze tří největších náboženství na světě, nemá dosud v ČR registrováno žádné společenství. Ze zákona lze požádat o registraci církve či náboženského společenství, které žádost doloží sebráním 10 000 podpisů. Většina muslimů se ale bojí uvést veřejně svoje adresy a rodná čísla, aby jich nebylo zneužito. Po protiislámské kampani v tisku, která proběhla po útoku teroristů na světové obchodní centrum v New Yorku, se tato obava ukázala ne zcela neodůvodněnou. O vinících skandálního teroristického činu se mluvilo jako o „islámských“ teroristech, přestože nejvyšší představitelé islámských států a drtivá většina muslimů tento čin ostře odsoudila. Navíc nikdo nemluví například o teroristech v Irsku jako o „křesťanských“ teroristech.

Pro zlepšení mezikulturních vztahů a vytváření tolerantní atmosféry ve společnosti je nutné začít rozlišovat mezi muslimskými věřícími a lidmi zodpovědnými za násilí jakéhokoliv druhu, obecně pak soudit člověka na základě jeho konkrétního jednání, a nikoli podle jeho skupinové příslušnosti.

Úkol pro studenty

Vyřešte následující kontroverzní situace a své rozhodnutí odůvodněte:

1. Do vaší školy byla přijata skupinka muslimských dívek. Jsou tiché a snaživé, se všemi se snaží vycházet dobře. Jako výraz své víry nosí při vyučování šátky. Skupina učitelů se obrátila na ředitele s žádostí, aby nošení šátek zakázal – šátky rozptylují ostatní a dívky by se měly přizpůsobit zvyklostem země, v níž chtějí žít. Jiní učitelé však tvrdí, že šátky nijak nenarušují průběh vyučování a že každý má právo chodit tak upraven, jak vyžadují jeho náboženské zvyklosti. Jak má ředitel rozhodnout?
2. Ve vašem městě žije rozsáhlejší muslimská komunita. Muslimové nyní přišli na radnici s návrhem, že jeden ze starých chátrajících obecních domů odkoupí a zrekonstruuje ho

Muslimové v České republice

jako mešitu. Mešita se má stát i jakýmsi informačním centrem otevřeným pro všechny, kteří se o islámu chtějí něco dozvědět. Obyvatelé města však sepsali petici, že mešita „zásadně naruší tradiční kulturní ráz města“, navíc se obávají „koncentrace cizinců“ v regionu. Žádají radnici, aby stavbu nepovolila. Má radnice petici akceptovat anebo přistoupit na návrh muslimské obce?

3. Představte si, že patříte k vedení progresivní softwarové firmy. Přijali jste nedávno nového pracovníka, který pochází z Íránu a je muslim. Je to velmi schopný a pracovitý zaměstnanec. Potřebuje ale svítit pátek jako den odpočinku, navrhuje, že si zameškaný čas vždy odpracuje v sobotu. Íránec o práci ve vašem podniku velmi stojí a velice by ho mrzelo, kdyby kvůli svému náboženství přišel o práci. Vy se však obáváte, aby potom neměl každý nějaké požadavky na volné dny. V sobotu byste navíc museli chodit do práce také, protože novým zaměstnancům nesvěřujete klíče a bezpečnostní kódy. Jak se s muslimským zaměstnancem dohodnete? Umožníte mu nadále pracovat ve firmě a zároveň svítit pátek?

Literatura k tématu

Kropáček, Luboš: Duchovní cesty islámu. Praha 1998.

Mendel, Miloš: Svět Arabů. Praha 1989.

Barša, Pavel: Západ a islamismus. Brno 2001.

Küng, Hans: Křesťanství a Islám. Praha 1998.

Internetové odkazy

www.islamcz.cz – Nadace Islámského centra v Praze

www.muslim.cz – Islámská nadace v Brně

<http://exploze.wz.cz/vira/islam.htm> – stránky o islámu

